

“Samen sta je sterk”

Nederlandse kaderleden van FNV vrouwenbond ondersteunen vakbondsvrouwen in Wit-Rusland

Wit Rusland, “de laatste dictatuur van Europa”

Onafhankelijke vakbonden in Wit Rusland werken onder zeer moeilijke omstandigheden. Leiders en leden worden vaak bedreigd en arbeiders bevinden zich in een zwakke positie. Ze werken in onveilige situaties, kunnen zich moeilijk organiseren en zijn vaak afgesloten van betrouwbare informatie over hun arbeidsrechten. Al sinds de jaren negentig steunen FNV Bondgenoten en de FNV Vrouwenbond vakbondsprojecten in Wit Rusland. En met resultaat. Ondanks de zware omstandigheden waaronder collega's in het land werken is de ontwikkeling van de onafhankelijke vakbeweging de laatste tijd in een stroomversnelling geraakt. Het ledenaantal groeit en mensen durven steeds meer acties te ondernemen. Ook vinden er veranderingen plaats binnen de bonden. Er wordt kritischer gekeken naar het eigen werk.

Ondersteuning van vakbondsvrouwen in Wit-Rusland

Officieel is een gelijke behandeling van mannen en vrouwen in Wit-Rusland verplicht. In de praktijk komt er echter weinig van terecht. Er zijn veel alleenstaande moeders, vrouwen komen moeilijker aan een baan en worden vaak onderbetaald in vergelijking tot hun mannelijke collega's. De onafhankelijke vakbonden in Wit-Rusland vormen een platform waar vrouwen hun belangen naar voren kunnen brengen. Maar dan moet de deelname van vrouwen aan vakbondsactiviteiten worden vergroot. Specifieke belangen van vrouwen (bijvoorbeeld met betrekking tot kinderopvang en zwangerschapsverlof) moeten in de cao onderhandelingen meegenomen worden en tegelijkertijd ter discussie worden gesteld binnen de vakbonden. Vrouwen moeten een krachtigere stem krijgen in de onafhankelijke vakbeweging en in de samenleving in het algemeen.

Om vrouwen in Wit-Rusland te ondersteunen voert TIE-Netherlands, in samenwerking met FNV Bondgenoten en de FNV Vrouwenbond een project uit dat zich richt op de versterking van drie netwerken van vakbondsvrouwen.

Vrouwelijke leiders worden getraind en geven hun ervaringen door in lokale seminars voor vakbondsvrouwen. Zij richten lokale vrouwencommissies op die weer informatie met elkaar uitwisselen. De nieuwe vrouwennetwerken van BKDP en REPAM (beide onafhankelijke vakbonden) en het netwerk van werkende vrouwen 'BOWW', ondersteunen vrouwen in hun rechten. Zo is actie gevoerd om vrouwen mondiger te maken bij het onderhandelen over de individuele arbeidscontracten. Nu richt het BKDP

vrouwennetwerk zich op het implementeren van gelijke behandeling in de CAO's. De georganiseerde vakbondsvrouwen hebben het afgelopen jaar al veel nieuwe leden voor de onafhankelijke vakbonden geworven. Door lokale seminars en nationale coördinatie zijn zij in staat om hun netwerk te onderhouden.

Wat Nederlandse kaderleden opsteken van vrouwen uit Wit-Rusland

Naast uitwisseling met andere vakbondsvrouwen uit Belarus vindt er in het project een uitwisseling plaats met Nederlandse vrouwelijke kaderleden. Vanuit Nederland wordt het project ondersteund en aangestuurd door kaderleden van de vrouwenbond en de sector industrie van FNV Bondgenoten, die zich verenigd hebben in de werkgroep “Vrouwen in Wit-Rusland”. Elly Spaan en Annie Jansen zijn twee vrouwen die deel uit maken van deze werkgroep. Zij hebben allemaal een bezoek gebracht aan Wit-Rusland en koppelen de dingen die ze leren terug naar hun eigen collega's.

Annie is kaderlid van de vrouwenbond. Zij heeft als vrijwilliger met uitkeringsgerechtigden gewerkt en doet in haar werk veel met vrouwen aan de basis. Tijdens haar werk kwam ze erachter dat er voor Nederlandse vrouwen vaak extra belemmeringen zijn om aan werk te komen:

“De omstandigheden waren er niet naar. Het eerste

motief van veel van deze vrouwen was om te

zorgen dat je werk vindt maar er was geen

kinderopvang en andere regelingen”. Naast de

vrouwenbond is Annie lid van FNV Bondgenoten

en Abvakabo. Elly werkte voorheen bij het CWI

(vroegere arbeidsbureau) in Terneuzen. Zij was

daar actief in de ondernemingsraad. Op een dag

kraag ze een uitnodiging van de FNV om een

bijeenkomst bij te wonen op het centrale kantoor van de vrouwenbond in Zeeland. Elly: “Hier

hoorde ik over vrouwen vakbondswerk in Zeeland op het gebied van kinderopvang, betere

scholing, uitzendkrachten. Ik kwam met allerlei vrouwen in aanraking die kaderfuncties

hadden en hoorde voor het eerst van de vrouwenbond. Deze vrouwen waren heel actief.

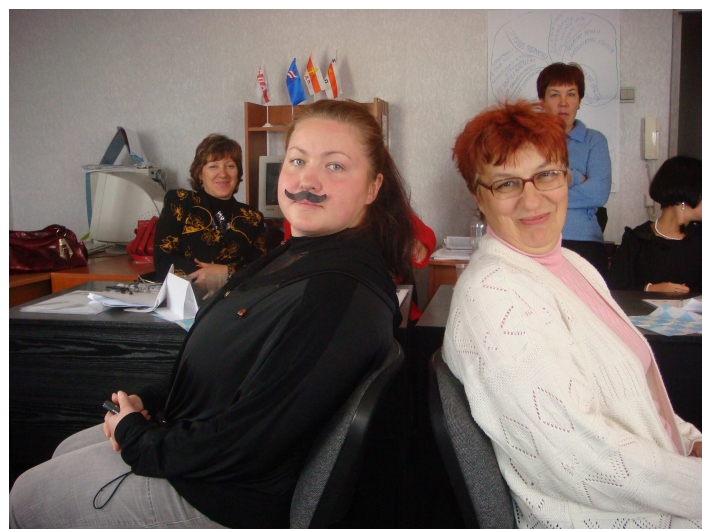
Daarom ben ik steunlid geworden. Toen de vertegenwoordigers ouder werden en moesten

afhaken hebben ze mij gevraagd of ik niet vertegenwoordigster wilde worden voor de

vrouwenbond in Zeeland. En zo kwam ik in de Bondsraad terecht.”

In 1999 ontving Maria Alieva (voormalig voorzitter van de BOWW) de FNV vakbondsrechtenprijs. Deze prijs wordt uitgereikt aan mensen die zich op een speciale manier inzetten voor de promotie van arbeidsrechten en vakbondsrechten. De Nederlandse

vrouwenbond heeft voorafgaand en na de uitreiking intensief contact onderhouden met de vrouwenorganisaties in Wit Rusland.

In 2002 heeft er vervolgens een internationale uitwisseling plaatsgevonden. Een aantal vrouwen uit Nederland gingen op bezoek bij hun collega's in Wit Rusland, waaronder Annie. Vanuit de vrouwen uit Wit Rusland werd aangegeven dat ze vooral behoefte hadden aan een uitwisseling over een breed aantal onderwerpen variërend van arbeidsomstandigheden tot huiselijk

geweld, reproductieve rechten en het groeiende alcoholprobleem in hun land.

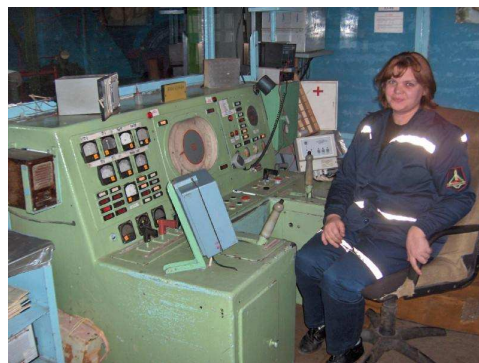
Het bezoek heeft een grote indruk achtergelaten bij Annie. “We zijn echt door drie kwart van het land gesleept. Terwijl het enorm hard sneeuwde. Ik werd overladen door nieuwe dingen. Het was echt heel leerzaam”. Vooral de omstandigheden waaronder de vrouwen in Wit Rusland werken zijn haar bijgebleven: “Ze vergaderen op plekken waar wij nooit meer een stoel zouden neerzetten. Zo vond er een bijeenkomst plaats in de kelder van een gebouw dat hier al lang afgebroken zou zijn. T is fantastisch hoe hard die vrouwen zich daar inzetten om hun leven te verbeteren.” Tijdens het bezoek heeft het groepje vrouwen verschillende plekken bezocht waar de BOWW vrouwen actief zijn. Zo gingen ze naar een opvangcentrum voor vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Vooral door het grote alcoholprobleem in het land zijn er nogal wat vrouwen die thuis agressie van hun man te verduren hebben en een veilig heenkomen zoeken. Annie: “wat me opviel was dat mensen onderling heel erg solidair zijn: mensenrechtenactivisten, vrouwenorganisaties, de vakbond. Alles loopt door elkaar heen

en men probeert zo goed als het kan samen te werken”. Met de weinig middelen die er zijn probeert men om basisvoorzieningen voor werknemers te verbeteren. “In bepaalde ziekenhuizen zijn geen papieren beschikbaar om recepten uit te schrijven. Bovendien krijgen de werknemers heel slecht betaald. Toen is daar was vertelden ze me dat ze een hongerstaking hadden gehouden. Ik werd hierdoor erg betrokken en ging mezelf dingen afvragen: toegang tot onderwijs en de gezondheidszorg is niet zo

vanzelfsprekend.” Uiteindelijk hadden ze wel resultaten met hun acties: de arbeidsomstandigheden werden verbeterd. “Ze waren er wel trots op dat ze iets hadden bereikt.”

“Het succes van acties staat echt met de mensen daar.” Als ze het met zijn allen doen kunnen ze wat bereiken”. Elly: “wat indruk heeft gemaakt was ons bezoek aan het ministerie van sociale zaken. Het was er heel erg koud en vies. En dan ga je na dat de mensen daar in deze omstandigheden werken. Ze hebben rechten maar kennen deze niet. Tijdens het hele bezoek was er een honger naar kennis uit het Westen. Ze willen zo graag weten hoe het hier is. Je vertelt dan hoe we hier werken en hoe we ook moeite hebben om bepaalde dingen erdoor te krijgen, zoals de gratis kinderopvang. Ook vertel ik dat ikzelf pas op mijn 32^e in het pensioenfonds kwam. Je vertelt ze dus ook wat er hier nog niet deugt. Wat ik erg moeilijk vond was dat bijna iedereen wilde weten wat ik verdien. Als je hoort wat de prijzen zijn van bijvoorbeeld benzine of gezondheidszorg daar kun je dat natuurlijk niet vergelijken. Maar ze schrikken toch. Gewone mensen in Wit-Rusland hebben geld tekort. Er is nog steeds een levendige ruilhandel. Annie: “onze rol is ook dat je ze steun geeft. Dat je ze stimuleert. En dat je vertelt hoe het hier ging. Als je dat doet zien ze dat veranderingen echt mogelijk zijn”.

Elly: “Wat mij is bijgebleven is dat er gerommeld werd aan contracten. De lange termijn contracten werden veranderd in jaarcontracten. Hierdoor werd het de staat en eigenaren van bedrijven makkelijker gemaakt om vakbondsactivisten onder druk te zetten en te dreigen met ontslag. De vrouwen waren aan het knokken tegen deze nieuwe wetgeving. Maar het is moeilijk om er iets tegen te doen. Als je afhankelijk bent van je inkomen om je gezin te onderhouden hou je je wel gedeisd. Er is een grote druk.”

Nadat Elly, Annie en een aantal andere vrouwen op bezoek geweest waren bij de BOWW is er besloten een aantal vrouwen uit Wit-Rusland naar Nederland te laten komen om hen kennis te maken met de realiteit van vakbondswerk hier. Elly: “Ons werd het hemd van het lijf gevraagd. Er is zoveel behoefte aan informatie. Dat kan natuurlijk ook niet anders in een land waar alle media door de staat worden gecontroleerd en waar berichten uit het buitenland nauwelijks doordringen.”

Annie vertelt hoe ze haar ervaringen probeert door te geven aan haar collega's in Nederland. Ze heeft dia's gemaakt en heeft een presentatie gegeven in de vrouwenbond. Annie: “Men was erg over de indruk. Ze gingen het erover hebben en namen die nieuwe kennis mee naar huis. Ikzelf haalde vaak voorbeelden aan. “Je gaat met mensen in gesprek wat het betekent om te werken. Daarin haalde ik vaak aan dat verplegers in Wit Rusland bijna voor niets werken. Puur omdat hun hart er ligt. Het gaat niet alleen om het geld maar ook om andere dingen. Het is een mentaliteit waar je van leert.” Elly: “Mij viel het op dat we in Nederland met dezelfde dingen zitten. Er zijn takken waar mensen niet in willen werken: schoonmaak, landbouw etcetera. Alleen heb je daar niet zoveel voor het kiezen. We kwamen op een gegeven moment voorbij een vitrine met allemaal mensen ervoor. Bleek dat het een arbeidsbureau was. Mensen stonden letterlijk in de rij.”

Annie en Elly geven aan dat het belangrijk is om het vakbondskader op te bouwen van onderop: “Je moet investeren in de mensen. Ze laten geloven dat verandering mogelijk is. Alleen zo kan er echte democratisering komen. Het is de enige weg.” In scholingen zou er aandacht moeten zijn van persoonlijke contacten van medewerkers van dezelfde soort fabrieken en werkplaatsen. Ze hebben soortgelijke problemen en hebben een zekere waardering voor elkaar. Ook zou het goed zijn om de studentenvakbond onder de aandacht te brengen. En in Nederland informatie verspreiden wat er gebeurt in landen als Wit-Rusland, vooral ook onder jongeren. Elly: “Het helpt ook dat je allebei vrouw bent. Dat je soortgelijke problemen ervaart ook al leef je in een ander land met een andere politieke situatie.” Annie geeft aan dat je niet in dezelfde situatie hoeft te leven om onderling waardering te hebben. Een vertrouwensrelatie is belangrijk. Annie: “Als de vrouwen weten dat ze gesteund worden door collega's zijn ze meer gemotiveerd om met hun strijd verder te gaan. Ze voelen verbondenheid en begrip.”